

УДК 330.1:330.341.1

ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПРАВОВИЙ ПІДХОДИ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ДОСВІД ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ

*О. С. Марченко, доктор економічних наук, професор
Національний університет «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»*

Здійснено порівняльний аналіз економічного і правового підходів до визначення змісту головних категорій інноватики. Доведено розбіжності і суперечності між ними. Обґрунтовано необхідність економічної експертизи актів правового регулювання інноваційної діяльності.

Ключові слова: *інноватика, інноваційна діяльність, правове регулювання*

Постановка проблеми. Система суспільних відносин, пов'язаних з інноваційною діяльністю (система інноваційних відносин) становить предмет інноватики – науки «про закономірності виникнення і поширення нововведень; вивчення різних проблем теорії нововведень, що охоплює ідею її створення і формування та поширення їх, подолання опору новаціям, пристосування до нововведень; інноваційних організацій, розроблення інноваційних рішень тощо» [1, с. 469]; «сукупності знань про інноваційну діяльність: її специфіку, суб'єкти, мотиви, форми організації, здійснення і підтримки. Інноватика інтегрує у собі знання з галузей права, політики, економіки і бізнесу, організації і управління, психології і соціології» [2, с. 11].

Інноватика розділяється на теоретичну (теорія інноватики) і прикладну, що спрямована на розв'язання проблем планування, організації, реалізації нововведень. Предметом прикладної інноватики є перш за все управління інноваційною діяльністю на макро-, мезо-, мікроекономічному рівнях. «Інноватика охоплює основні напрями: основи теорії інноватики і управління інноваціями; інноваційним бізнесом; інноваційними проектами; інвестиціями у інноваційні проекти; комерціалізацією інноваційних продуктів, включаючи технологію; людськими ресурсами інноватики; інноваційними ризиками; стратегічним розвитком і змінами; знаннями; маркетингом і логістикою інновацій» [3]. «Інноватика – це галузь знань, що охоплює питання методології і організації інноваційної діяльності, галузь науки, що вивчає формування новацій та їх поширення, а також способи продукування інноваційних рішень. Це галузь знань, що охоплює проблеми управління інноваційною діяльністю» [4].

Інноватика – багатогалузева наука, серед її складових – економічна інноватика – економічна теорія та економіка інноваційної діяльності; правова (юридична) інноватика, що охоплює теоретичні та прикладні питання інноваційних правовідносин і правового регулювання інноваційної діяльності [5–9].

Таблиця

**Економічний і правовий підходи
до визначення категорій інноваційної діяльності**

Категорія 1	Теоретико-економічний підхід 2	Правовий підхід 3
1. Інновація	Комплексно-процесний підхід: науково-технічне і соціально-економічне явище; результат системного інноваційного процесу ринкового типу	Результативно-продуктовий підхід: новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери (Закон України «Про інноваційну діяльність»)
2. Інноваційна діяльність	Комплексно-процесний підхід: здійснення системного інноваційного процесу від моменту зародження інноваційної ідеї до рутинізації і дифузії нововведень на підставі інтеграції їх наукових, виробничих і ринкових чинників. «У повному обсязі інноваційна діяльність включає всі види наукової діяльності, проектно-конструкторські, технологічні, експериментальні розробки, діяльність з освоєння нововведень у виробництві і у їхніх споживачів – реалізацію інновацій» [12, с. 126]. «...вид діяльності економічної, пов'язаний з трансформацією ідей у впровадженні на ринку технологічно нові або вдосконалені продукти (послуги), в нові або поліпшені інноваційні технологічні процеси, що використовуються у виробничій діяльності [13, с. 4]	Впроваджувально-інвестиційний підхід: 1) діяльність, спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень, розробок і на забезпечення випуску на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг (Закон України «Про інноваційну діяльність»); 2) одна із форм інвестиційної діяльності, що здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу, що включає: випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технологій; прогресивні міжгалузеві структурні зрушення; реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат; фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил; розроблення і впровадження нової, ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального і екологічного становища (Закон України «Про інвестиційну діяльність»); 3) інноваційною діяльністю у сфері господарювання є діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових науково-дослідних програм з тривалими строками окупності витрат і впровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя (Господарський кодекс України, ст. 325)

1	2	3
3. Інноваційний потенціал	Комплексний (багаторівневий) підхід: триєдина сутність інноваційного потенціалу, включає рівні: а) ресурсний (ресурсний потенціал) – сукупність ресурсів, використовуваних у певних соціально-економічних формах для виробництва інноваційної продукції, що задовольняє суспільні потреби; упорядкована їх система у натуральному і вартісному вираженні, використовуваних для створення матеріально-технічної бази інноваційного середовища; б) результативний – результат реалізації наявних можливостей і в) внутрішній – здатність ефективно перетворювати ресурси на інноваційний продукт [14, с. 106, 131]	Ресурсний підхід: сукупність науково-технологічних, фінансово-економічних, виробничих, соціальних та культурно-освітніх можливостей країни (галузі, регіону, підприємства тощо), необхідних для забезпечення інноваційного розвитку економіки (Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»)
4. Інноваційне підприємство	Комплексно-процесний підхід: підприємства, що здійснюють самостійно або за допомогою учасників їх зовнішньої інноваційної мережі весь комплекс інноваційних технологій, діяльність яких охоплює, практично, всі стадії інноваційного процесу. Треба розрізняти інноваційне і <i>інноваційно-активне підприємство</i> , діяльність якого охоплює окремі стадії інноваційного процесу, спрямована на систематичні пошуки і здійснення певних нововведень, на ринкове освоєння наукових продуктів-новаций, які розглядаються як найважливіший чинник зростання ефективності й конкурентоспроможності бізнесу. «Успіх інноваційної активності компанії в ринкових умовах, тобто реалізація фірмової конкурентоспроможності, залежить від діяльності компанії, у процесі якої постійно впроваджується, вдосконалюється й замінюється продукція, виробничі процеси і методи збуту» [15, с. 33]	Кількісно-продуктовий підхід: інноваційне підприємство (інноваційний центр, технопарк, технополіс, інноваційний бізнес-інкубатор тощо) – підприємство (об'єднання підприємств), що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70 відсотків його загального обсягу продукції і (або) послуг; (Закон України «Про інноваційну діяльність»)

1	2	3
<p>5. Інноваційна інфраструктура</p>	<p>Системний підхід: організації наукової, інноваційної, ринкової і виробничої інфраструктур, що забезпечують ефективну взаємодію суб'єктів інноваційного процесу, що діють у науковій, інноваційній і виробничій сферах економіки та ринку. Комплекс організаційно-економічних інститутів, що безпосередньо забезпечує умови реалізації інноваційних процесів господарюючими суб'єктами на підставі принципів економічної ефективності як національної економіки в цілому, так і її економічних суб'єктів в умовах кон'юнктурних коливань ринку [14, с. 218]</p>	<p>Організаційно-послужбовий підхід: сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо) (Закон України «Про інноваційну діяльність»)</p> <p>Системний підхід: інноваційна інфраструктура складається з виробничо-технологічної, фінансово-економічної, нормативно-правової, територіальної та кадрової підсистеми. Виробничо-технологічна підсистема включає базову та допоміжну інфраструктуру. До базової інфраструктури належать суб'єкти, що забезпечують розвиток науково-технологічного та інноваційного потенціалу країни (науково-дослідні інститути, вищі навчальні заклади, державні лабораторії, лабораторії промислових підприємств тощо), а до допоміжної – суб'єкти, що забезпечують процеси впровадження інновацій на всіх стадіях (консультативні, інформаційні та лізингові компанії, венчурні фонди тощо) (Державна цільова економічна програма «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009 – 2013 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України) від 14 травня 2008 р. № 447</p>
<p>Національна інноваційна система</p>	<p>Системно-функціональний підхід: сукупність організаційних та інституціональних структур у державному і приватному секторах економіки в рамках національних меж, активність і взаємодія яких ініціює, створює, модифікує і сприяє дифузії інновацій [16, 17, 18]. «Сукупність різних інститутів, які спільно й кожний окремо роблять свій внесок у створення й поширення нових технологій, складаючи фундамент, що служить урядам для формування й реалізації політики, впливаючої на інноваційний процес. Сукупність інститутів та організацій, що охоплюють всі стадії і сфери інноваційного процесу» [19, с. 258]. Система, що генерує зростаючий потік інновацій, які відповідають динамічно мінливим суспільним потребам, а часто й формують їх, надає економічному розвитку стійкого інноваційного характеру [20, с. 7]</p>	<p>Системно-функціональний підхід: сукупність законодавчих, структурних і функціональних компонентів (інституцій), які задіяні у процесі створення та застосування наукових знань та технологій, визначають правові, економічні, організаційні та соціальні умови інноваційного процесу в межах національних кордонів та забезпечують зростання конкурентоспроможності вітчизняних організацій та підприємств за рахунок підвищення їх інноваційної активності. До складу національної інноваційної системи входять такі підсистеми: державного регулювання; освіти; генерації нових знань; інноваційної інфраструктури; виробництва продуктів та послуг (Концепція розвитку національної інноваційної системи України», затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 680–р)</p>

Взаємозв'язок економічної і правової інноватики є однією з форм взаємодії економіки і права, що «перебувають у складному багаторівневому взаємовідношенні, яке досліджують економісти і юристи, філософи і соціологи, представники інших суспільних наук. Дискусії з цієї проблематики ніколи не вщухали, періодично загострюючись і звертаючи на себе увагу всього суспільства» [10, с. 7].

В умовах формування інноваційної моделі економічного розвитку проблеми єдності та особливостей економічної і правової інноватики потребують як теоретичного обґрунтування, так і розроблення певних практичних рекомендацій щодо забезпечення ефективного правового регулювання інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічні і правові аспекти змісту інноваційної діяльності досліджуються українськими і зарубіжними фахівцями, серед яких: Ю. Атаманова, О. Бутнік-Сіверський, О. Городов, Б. Гриньов, А. Гриценко, А. Гусін, І. Жукович, О. Орлюк, В. Прокошин, Л. Федулова, К. Янковський та ін.

Багатоаспектність змісту інноваційних відносин обумовлює необхідність їх міждисциплінарних досліджень, що дозволить на прикладному рівні запропонувати ефективні засоби державного регулювання інноваційного процесу.

Формулювання цілей. Метою статті є виявлення на основі порівняльного аналізу економіко-теоретичного і правового підходів до визначення змісту фундаментальних категорій інноваційної діяльності ступеня єдності та розбіжності останніх і обґрунтування рекомендацій щодо їх гармонізації.

Виклад основного матеріалу. Система інноваційних відносин охоплює техніко-технологічні, соціально-економічні, господарські, управлінські, правові та інші відносини. Зазначені складові системи, по-перше, розкривають різні аспекти та рівні змісту інноваційної діяльності (технологічний, економічний, соціальний, господарський, управлінський, правовий, культурний); по-друге, тісно взаємопов'язані, безпосередньо чи опосередковано впливають один на одного. Взаємозв'язки інноваційних відносин у системі є прямими і зворотними: кожний з елементів є об'єктом впливу інших складових та у свою чергу впливає на них. По-третє, кожна складова є системою відносин економічних, правових, управлінських тощо, тобто система інноваційних відносин складається з певних підсистем. По-четверте, системоутворюючим чинником (чинником, що формує систему інноваційних відносин як цілісність і сприяє її розвитку) є результат, на досягнення якого спрямовані інноваційні відносини, – створення та використання інновацій як основи соціально-економічного розвитку. Саме результат: 1) інтегрує підсистеми інноваційних відносин у єдине ціле; 2) є критерієм ефективності системи в цілому і кожного її структурного елемента. Якщо певний елемент системи не сприяє його досягненню чи його роль є недостатньою, виникає потреба в його заміні чи вдосконаленні. По-п'яте, спрямованість на досягнення результату зумовлює необхідність забезпечення позитивного синергетичного ефекту функціонування та взаємодії складових системи.

Отже, система інноваційних відносин – це:

– цілісна інтегративна система, елементи якої взаємозалежні і взаємопов'язані;

– система, спрямована на досягнення певного результату на основі позитивного синергетичного ефекту функціонування і взаємодії її елементів.

Досягнення суспільної ефективності системи інноваційних відносин залежить від єдності, несуперечливості, адекватності її складових елементів відносно один до одного та системи як цілого, що забезпечується керуючою підсистемою, яка охоплює різні форми регулювання інноваційної діяльності, серед яких значна роль належить правовому регулюванню.

Особливою складовою системи суспільних інноваційних відносин є інноваційні правовідносини – врегульовані правовими нормами суспільні відносини, пов'язані зі створенням та реалізацією інновацій [11, с. 201]. Економічним відносинам у сфері інновацій і інноваційним правовідносинам притаманні взаємозв'язок, взаємозалежність і взаємодія. По-перше, інноваційні правовідносини відображають юридичний зміст існуючих економічних інноваційних відносин, є їх правовою формою, юридичним оформленням. При цьому треба підкреслити, що юридична форма не відображає всього спектра існуючих економічних інноваційних відносин, тобто вона «бідніша» порівняно з ними за змістом. Крім того, норми права можуть бути джерелом (творцями) інноваційних правовідносин (можливість самопродукування інноваційних відносин). Як пише Ю. Атаманова, інноваційні правовідносини складаються не лише об'єктивно як реальні відносини, пов'язані з розробленням, створенням, упровадженням та розповсюдженням інновацій, які отримали врегулювання нормами права, а також виникають «зверху» – на підставі правових норм, які стосуються проходження інноваційних процесів у країні в результаті безпосередньої законотворчої діяльності [11, с. 201]. По-друге, норми права зумовлюють не тільки інноваційні правовідносини, а й певні інноваційні економічні відносини. Підставою для цього висновку є співвідношення фундаментальної і актуальної структур взаємозв'язку економічних і правових відносин: «У фундаментальній структурі, – підкреслює А. Гриценко, – економічні відносини зумовлюють правові, а в актуальній – навпаки. Це має суттєве значення для практики правового регулювання економічних відносин» [10, с. 14].

На нашу думку, такі характеристики інноваційних правовідносин, як юридична форма інноваційних економічних відносин, «бідність» (неповнота) змісту порівняно з інноваційними економічними відносинами, що отримують правове оформлення, можливість самопродукування інноваційних правовідносин та зумовлення правовими нормами економічних інноваційних відносин, є підставою для висновку про наявність таких загроз ефективності державної інноваційної політики, як: 1) *перекручення* соціально-економічного змісту інноваційних економічних відносин у нормах права, що складають основу державного регулювання інноваційної діяльності; 2) *гальмування* і навіть

руйнування ефективних економічних форм інноваційної діяльності неадекватними їх змісту правовими заходами; 3) *створення і функціонування двох інноваційних моделей*, що не відповідають одна одній, є у певному сенсі паралельними і суперечать одна одній: формальної (правової, офіційної) і неформальної (позаправої, неправової, квазіправої), розбіжність і суперечливість яких не дозволяють досягти цілей державного регулювання інноваційної діяльності. Іншими словами, «бідність» юридичної форми зумовлює злиденність (неефективність) правового регулювання інноваційної діяльності. Розглянемо це на основі порівняльного аналізу економічного і правового підходів до визначення базових категорій інноваційної діяльності (див. таблицю).

Висновки. Економічна і правова інноватики мають власний науковий інструментарій, але певні базові категорії, що відображають зміст інноваційної діяльності, є загальними для економіки і права інноваційної діяльності: інновація, інноваційний процес, інноваційна діяльність та ін.

Економічні відносини між учасниками інноваційного процесу відображуються і закріплені у певних правових формах, які: а) *фіксують* (закріплюють) їх основоположні принципи; б) *захищають* інтереси суб'єктів інноваційної діяльності від зовнішніх і внутрішніх загроз; в) *визначають* законні напрями і засоби розв'язання проблем, що виникають; г) *сприяють* (стимулюють) ефективній інноваційній діяльності (або ні) г) виконують *критеріальну функцію*, спрямовану на правову ідентифікацію інноваційних суб'єктів, об'єктів, процесів і результатів; д) *зумовлюють* економічні відносини, що відповідає актуальній структурі взаємозв'язку економіки і права.

Порівняння економічного та правового підходів до визначення змісту базових категорій інноваційної діяльності дає підстави для таких висновків.

1. Правовий підхід до визначення змісту категорій інноватики порівняно з економічним є обмеженим, не розкриває, по-перше, системного характеру інноваційних відносин; по-друге, природи інноваційної діяльності, що охоплює всі стадії інноваційного процесу. Так, результативно-впроваджувальний підхід до трактування інновацій суттєво обмежує їх зміст і є тією відправною точкою, з якої починаються і у подальшому поглиблюються розбіжності теоретико-економічного і правового підходів до інноваційної діяльності.

2. Згідно з економічним підходом стадіями інноваційної діяльності є: 1) фундаментальна наука (процес теоретичних розробок); 2) прикладні дослідження (процес НДДКР); 3) дослідно-конструкторські розробки; 4) первинне освоєння (впровадження); 5) широке впровадження (поширення); 6) використання нововведень (процес інноваційної сприйнятливості); 7) застарівання нововведення (процес ліквідації застарілого нововведення) [21]. Правовий підхід обмежує зміст інноваційної діяльності її 4–6 стадіями, що у свою чергу залишає поза державного регулювання сектор створення інтелектуальних продуктів-новацій (фундаментальна наука, НДДКР, вища школа,

наукомісткі послуги тощо). Можна заперечити, що зазначені сфери є об'єктом державного регулювання наукової діяльності. Але, оскільки створення наукових продуктів є невід'ємною стадією інноваційного процесу, зазначені види діяльності є інноваційними, отже, повинні бути об'єктом саме державної інноваційної політики.

3. У сучасному системному інноваційному процесі комерціалізація, яка забезпечує ринкове визнання інноваційної ідеї, новації, нововведення, інтегрована (вбудована) в усі його стадії. Таким чином, визначення комерціалізації результатів як однієї з характеристик інноваційної діяльності, з одного боку, є доречним, а з другого – необґрунтованим є обмеження цього процесу стадією впровадження, оскільки комерціалізація здійснюється з моменту зародження інноваційної ідеї і до дифузії нововведення. Комерціалізація наукової ідеї, продукту-новації, технології – основа розвитку інноваційного підприємництва у сферах науки, НДДКР, наукомістких послуг. Отже, і правове регулювання повинно охоплювати всі ці стадії.

4. Інноваційна діяльність передбачає здійснення інвестицій на всіх стадіях інноваційного процесу. Але, на наш погляд, вона – це особливий вид економічної активності, якому притаманні власні цілі, об'єкти, суб'єкти, технології і результати. Як слушно відзначає Ю. Атаманова, віднесення інноваційної діяльності до інвестиційної істотно обмежує фактичну сферу створення і використання результатів науково-технічного прогресу, звужує коло дійсних суб'єктів, які здійснюють інноваційні заходи й реалізують інноваційні проекти [22, с. 26].

5. Кількісно-продуктовий підхід до визначення інноваційного підприємства суттєво обмежує можливість правового впливу (як регламентуючого, так і стимулюючого) на діяльність, по-перше, інноваційних і інноваційно-активних підприємств, оскільки не враховує весь спектр інноваційних технологій, що здійснюються на мікрорівні; по-друге, підприємств, що не є інноваційно активними, з метою їх спонукання до інновацій. Такі підприємства (а їх в Україні більшість) знаходяться поза інноваційною політикою держави. Виникає також запитання: чи є інноваційно активні підприємства об'єктом інноваційної політики, оскільки їх статус інноваційним законодавством не визначено? Слід підкреслити, що інноваційними і інноваційно активними можуть бути як великі корпорації [23], так і організації малого бізнесу, особливо ті, що є складниками системи венчурного інвестування. Відповідно і державна стратегія щодо розвитку інноваційної діяльності повинна бути двовекторною, її орієнтиром має бути прискорений розвиток як однієї чи декількох потужних високотехнологічних корпорацій, так і прошарку малого інноваційного підприємництва [24, с. 379–380].

6. Ресурсний підхід до визначення інноваційного потенціалу, на нашу думку, обмежує сферу правового впливу на інноваційну діяльність. По-перше,

інноваційних потенціал – це не тільки ресурси інноваційної діяльності, а й здатність їх ефективно використовувати. І наявність цих здатностей у суб'єктів інноваційної діяльності – один з найважливіших критеріїв вибору інноваційних проєктів, що отримують державну підтримку. По-друге, правовий підхід не ураховує результативного аспекту змісту інноваційного потенціалу. Інноваційний потенціал країни характеризується певними показниками інноваційної діяльності: освоєно нові продукти, впроваджено нові технології тощо. Досягнення певного рівня цих показників є і метою, і критерієм ефективності правового регулювання інноваційної діяльності.

7. Зараз у правовій інноватиці спостерігається поступова зміна підходів до трактування інноваційної інфраструктури з організаційно-послугового на системний, що суттєво зближує економічний і правовий підходи, але науководослідні інститути, ВНЗ, державні лабораторії, лабораторії промислових підприємств є продуцентами інтелектуальних продуктів-новацій, а не тільки складовими інноваційної інфраструктури, призначення якої – сприяння інноваційній діяльності.

8. Стосовно визначення національної інноваційної системи економічний і правовий підходи збігаються. Системно-функціональний підхід дозволяє структурувати інноваційну систему на базі функцій її окремих елементів у інноваційному процесі. Але правовий підхід не враховує ролі національної інноваційної системи як цілого і її складових у забезпеченні руху знань у інноваційному процесі. Національна інноваційна система є інтегратором знань, оскільки її функціонування – це міжстадійний та внутрішньостадійний рух знань у інноваційному процесі, що охоплює зародження інноваційної ідеї; її втілення в новацію, що приймає різні форми; впровадження в господарську практику новації – нововведення; рутинізацію нововведення, тобто його реалізацію в стабільних умовах господарювання; дифузію (тиражування) нововведення. Це система взаємозалежних інститутів, призначена, щоб створювати, зберігати і передавати знання, навички та артефакти, які визначають нові технології [25, с. 35; 26, с. 28]. Інтеграція знань у межах НІС потребує здійснення ефективного управління знаннями як пріоритетним ресурсом інноваційної діяльності. Це також є аргументом на користь положення про те, що науковий сектор повинен бути об'єктом державної інноваційної політики.

На нашу думку, ефективність заходів правового регулювання інноваційної діяльності безпосередньо залежить від повноти та адекватності відображення у правових нормах економічного змісту базових категорій інноваційної діяльності. Якщо ж правовий підхід суперечить економічному чи між ними є суттєві розбіжності або невідповідність, то:

1) певні інноваційні відносини залишаються *поза правового регулювання*;

2) виникають суперечності, розбіжності, невідповідність змісту інноваційних правовідносин і інноваційних відносин, що приводить до *перекручення* у правових нормах економічного змісту останніх.

Зазначена ситуація зумовлює неефективність і обмеженість правового регулювання інноваційної діяльності, оскільки втрачається позитивний синергетичний ефект системи інноваційних відносин: такі її елементи, як економічні відносини з приводу здійснення інноваційної діяльності і їх правова форма (інноваційні правовідносини), не є узгодженими, суперечать один одному, що порушує її цілісність.

Висновки порівняльного аналізу економіко-теоретичного і правового підходів до визначення базових категорій інноваційної діяльності свідчать про необхідність здійснення на етапі підготування нормативних актів, що складають основу правового регулювання інноваційної діяльності, їх економічної експертизи з метою запобігання неповноті, обмеженості правових форм, перекручення змісту інноваційних відносин. Необхідно подолати існуючу зараз суперечливість економічного і правового підходів, забезпечити їх змістовну і цільову єдність, що дозволить суттєво підвищити рівень державного регулювання інноваційного розвитку національної економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Федулова, Л. І. Інноваційна економіка [Текст] : підручник / Л. І. Федулова. – К. : Либідь, 2006. – 480 с.
2. Гринев, Б. В. Инноватика [Текст] : учеб. пособие / Б. В. Гринев, В. А. Гусев. – Х. : ИСМА, 2010. – 352 с.
3. Инновационные проекты малого бизнеса [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.projects.innovbusiness.ru>.
4. Словарь терминов [Текст] [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://termin.bposd.ru/publ/10-1-0-8144>.
5. Городов, О. А. Правовая инноватика. Правовое регулирование инновационной деятельности [Текст] / О. А. Городов. – СПб. : Юрид. книга, 2008. – 408 с.
6. Прокошин, В. А. Мир юридической инноватики – служащим: консенсусное и управленческое право [Текст] / В. А. Прокошин. – М. : Мосиздатинвест, 2006. – 484 с.
7. Бутнік-Сіверський, О. Б. Інноватика та інтелектуальна економіка (теоретико-методологічний аспект) [Текст] / О. Б. Бутнік-Сіверський // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2007. – № 6. – С. 68–81.
8. Там само. – 2008. – №1. – С. 63–77.
9. Економіко-правові теоретичні та практичні аспекти переходу економіки України на інноваційну модель розвитку [Текст] : монографія / О. П. Орлюк, О. Б. Бутнік-Сіверський, Н. М. Мироненко та ін. – К. : ТОВ «Лазуріт-Поліграф», 2010. – 416 с.

10. Гриценко, А. А. Економіка і право: структура взаємозв'язків [Текст] / А. А. Гриценко // Вісн. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Сер. : Економічна теорія та право. – Х. : Право, 2010. – № 1. – С. 7–17.
11. Атаманова, Ю. Є. Господарсько-правове забезпечення інноваційної політики держави [Текст] : монографія / Ю. Є. Атаманова. – Х. : ФІНН, 2008. – 424 с.
12. Янковский, К. П. Введение в инновационное предпринимательство [Текст] / К. П. Янковский. – СПб. : Питер, 2004. – 189 с.
13. Жукович, І. А. Інноваційна діяльність в українській економіці. Сучасний стан та проблеми [Текст] / І. А. Жукович, Ю. О. Рижкова // Статистика України. – 2005. – № 3. – С. 4–11.
14. Кокурин, Д. И. Инновационная деятельность [Текст] : монографія / Д. И. Кокурин. – М. : Экзамен, 2001. – 576 с.
15. Хотяшева, О. М. Инновационный менеджмент [Текст] : учеб. пособие / О. М. Хотяшева. – СПб. : Питер, 2005. – 318 с.
16. Freeman, C. Technology Policy and Economic Performance [Text] / C. Freeman. – L. : Pinter Pub. Ltd, 1987. – 168 p.
17. Freeman, C. The National System of Innovation Perspective [Text] / C. Freeman // Cambridge Journal of Economics. – 1995. – Vol. 19. – P. 5–24.
18. Freeman, C. The Economics of Technical Change. [Text] / C. Freeman // Cambridge Journal of Economics. – 1994. – Vol. 18. – P. 463–514.
19. Экономика знаний и инноваций: перспективы России [Текст] / [А. В. Бузгалин, М. Ю. Павлов, Н. Л. Фролова и др.] ; под. ред А. В. Бузгалина. – М. : Экономический ф-т МГУ, ТЕИС, 2007. – 364 с.
20. Инновационная экономика [Текст] / А. А. Дынкин, Н. И. Иванова, Л. П. Грачев и др. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Наука, 2004. – 352 с.
21. Масленникова, Н. П. Менеджмент в инновационной сфере [Текст] : учеб. пособие / Н. П. Масленникова, А. В. Желтенков. – М. : ИДФББ–ПРЕСС, 2005. – 536 с.
22. Атаманова, Ю. Є. Теоретичні проблеми становлення інноваційного права України [Текст] : монографія / Ю. Є. Атаманова. – Х. : Факт, 2006. – 256 с.
23. Федулова, Л. Корпоративні структури в інноваційній діяльності. Світовий досвід і можливості для України [Текст] / Л. І. Федулова // Економіка і прогнозування. – 2004. – № 4. – С. 2–27.
24. Стратегічні виклики ХХІ століття суспільству та економіці України : у 3 т. [Текст] / В. П. Семиноженко, Л. І. Федулова, С. В. Захарін, В. К. Хаустов ; за ред. В. М. Гейця, В. П. Семиноженка, Б. Є. Кваснюка. – К. : Фенікс, 2007. – Т. 2 : Інноваційно-технологічний розвиток економіки. – 2007. – 564 с.
25. Нікіфоров, А. Національна інноваційна система: вибір України [Текст] / А. Нікіфоров // Економіст. – 2005. – № 12. – С. 35–41.
26. Гохберг, Л. Национальная инновационная система России в условиях «новой экономики» [Текст] / Л. Гохберг // Вопр. экономики. – 2003. – №3. – С. 26–44.

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ И ПРАВОВОЙ ПОДХОДЫ К ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ: ОПЫТ СРАВНИТЕЛЬНОГО АНАЛИЗА

Марченко О. С.

Проведен сравнительный анализ экономического и правового подходов к определению содержания основных категорий инноватики. Доказано существование между ними несоответствий и противоречий. Обоснована необходимость экономической экспертизы актов правового регулирования инновационной деятельности.

Ключевые слова: инноватика, инновационная деятельность, правовое регулирование.

ECONOMIC AND LEGAL GOING NEAR INNOVATIVE ACTIVITY: EXPERIENCE OF COMPARATIVE ANALYSIS

Marchenko O. S.

The comparative analysis of the economic and legal going near the decision of maintenance of basic categories of Science Innovation is conducted, existence between them of disparities and contradictions is well-proven. The necessity of economic examination of acts of the legal adjusting of innovative activity is grounded.

Key words: science innovation, innovative activity, legal adjusting.

УДК 338.24

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СУЧАСНОГО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ АПК УКРАЇНИ

О. В. Роздайбіда, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»

Проаналізовано у взаємозв'язку економічні та правові засади сучасного державного регулювання агропромислового комплексу (АПК) України. Досліджено та узагальнено різні теоретичні підходи щодо державного регулювання економічних відносин у вітчизняному АПК. Обґрунтовано основні принципи, методи та напрями вдосконалення державного регулювання аграрної економіки на сучасному етапі.

Ключові слова: державне регулювання економіки АПК, принципи державного регулювання, напрями удосконалення державного регулювання.